

לכה אה עזבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תקפה
ערש"ק פרשת תרומה ה'תשע"ז

"איני יודע" או "שמם מוכיח עליהם"?

מקום ולמעלה מן המקום - בבת אחת

אופן הנחת היריעות על המשכן

בית הכנסת - קדושתו ומטרתו

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת תרומה, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תקפה), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאנץ
ס. פאולו ברזיל
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

תוכן הענינים

ה מקרא אני דורש

מדוע כותב רש"י "איני יודע" אם "שמים מוכיח עליהם"?

מדוע מסתפק רש"י בפירוש "יתדות" אם אח"כ מביא כמה ראיות מהכתובים לפירושו? /

מדוע דוקא בענין המשכן יש סברא לומר שלא תחבו היתדות בארץ? / ביאור דברי רש"י

בפירוש ענין ה"יתדות" וההוכחות שמביא לזה מהכתובים

(עי' לקוטי שיחות ח"ו עמ' 162 ואילך)

ח פנינים ... עיונים וביאורים קצרים

ועשו לי מקדש - בזמן הזה / בית המקדש השלישי - ייבנה ע"י מו?

ט יינה של תורה

מקום ולמעלה מן המקום - בבית אחת?

הקב"ה נושא הפכים ו"נמנע הנמנעות" / תפילות על דברים גשמיים - דרך קדש הקדשים /

"ואף כי הבית הזה?!" / משה עושה את התלוי בו, ואזי "היא נעשית מאלי"

(עי' לקוטי שיחות ח"א עמ' 172 ואילך)

יג פנינים ... דרוש ואגדה

מקדש בתוך הבית! / להוכיח - "לשמי"

יד חידושי סוגיות

בפירושת הש"ס וברייתא דמ"ט מדות באופן הנחת היריעות על המשכן

יקשה ברש"י דלכאורה סתר עצמו, שבתחילה נטה לפרש כדעת הש"ס ואח"כ סתם כדעת

הברייתא דמ"ט מידות / יתכן דאדרכה רש"י נקט הברייתא כעיקר גם בתחילה, ויבאר סברת

הברייתא ולמה יש לה יותר סמך מן המקרא

(עי' לקוטי שיחות ח"ו עמ' 131 ואילך)

יח תורת חיים

בית הכנסת - קדושתו ומטרתו

ועשו לי מקדש (תורה כה, ח) | ועשו מקדש סתם, דכל בי בנישתא דעלמא מקדש אקראי (זהר ח"ג קסו, א)

כ דרכי החסידות

רב על המפתן

לקראת שבת

כא

בין הנשים כי המקוה קרה ועלולים ח"ו להצטנן, והי' לי מזה צער גדול, ואתפלא עליו במאד על זה, והגם כי לא עליו בלבד מוטל הדבר, אבל בכל אופן הנה בענינים כאלו אינם רשאים לשתוק אפילו רגע.

באזני צוללים אותם הדברים דברי קודש אשר דיבר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק [הרש"ב] צוקללה"ה נבג"מ זי"ע לאחד הרבנים מאנ"ש שי' בעל עבודה עוסק בעבודה שבלב ומתמיד בלימודו, בהוכיחו על ענין העזובה שהיתה בהסקת המקוה ובנקיותה והרב שי' התנצל כי הבלן אשר הוא ג"כ מאנ"ש שי' הוא ירא שמים ובטח הוא עושה הכל באמונה.

"כל המדריגות והדרגות הנעלות - אומר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק להרב - הן בהשכלה והן בעבודה הינם כלא ממש לגבי מצות מעשית, איזו מצוה שלא תהיה, ובפרט בנוגע למצוות כאלו אשר פרטי הפרטים שלהם חמורים כמו המצוה עצמה.

על הרב לזכור בכל עת ובכל רגע, שתמיד הוא עומד על הסף שבין מזכי הרבים, וחס שלום מחטיאי הרבים.

הרבי [אדמו"ר הזקן] אומר "וצדקה תרומם גוי", שעל ידי הצדקה נעשים מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה, והטעם לכך הוא היות שצדקה היא מצוה מעשית, וכך בנוגע לכל המצוות המעשיות.

כאשר עומדים על מפתן הדלת - להיות ממזכי הרבים או ח"ו ממחטיאי הרבים, רחמנא ליצלן, שהאמת היא בזה שעומדים על מפתן הדלת של עומק רום ועומק תחת, אלו שהינם ממזכי הרבים משלמים להם בעומק רום, וחס וחלילה לא עלינו להיפך - אזי להיפך, ובכל עת ובכל רגע יש לזכור את דברי אדמו"ר האמצעי, שמיתה רוחנית הינה קשה יותר ממיתה גשמית - הנה איזו התנצלות יכולה להיות למורה-צדק ומורה-הוראה חסידי? כל הענינים צריכים לנגוע בפנימיות נקודת הנפש ממש, כי בנפשו הוא".

בטח זוכר הוא הוד קולו הנעים של הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק והוד זיו פני קדשו עם האצילות הנסוכה ודיבורו בנחת, עם כל זה הנה גם בתחילת הדיבור התחיל הרב שי' לבכות בכי רב, אשר מרגע לרגע התגבר, וכשאמר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק "בשעה שעומדים על מפתן הסף - להיות ממזכי הרבים או חס וחלילה כו'" היו דמעותיו נושרות על הרצפה.

למותר להאריך ולבאר בדבר הפשוט המובן ומושג ומושכל לכל משכיל ומבין דבר אדעתא דנפשי', ולא אפונה כי ידייק במילי' דחוכמתא והם המה יהיו לו למאור המאיר בדרכי ההוראה והדרכה והשי"ת יהי' בעזרו בגו"ר.

(אגרות קודש ח"ג עמ' תקטז ואילך)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

רב על המפתן

כאשר עומדים על מפתן הדלת – להיות ממזכי הרבים או ח"ו ממחטיאי הרבים, רחמנא ליצלן, שהאמת היא בזה שעומדים על מפתן הדלת של עומק רום ועומק תחת. אלו שהינם ממזכי הרבים משלמים להם בעומק רום, וחם וחלילה לא עלינו להיפך – אזי להיפך

זמנים קבועים לדבר עם הצעירים

במענה על מכתבו המודיע מאופן התעסקותו בהבתי כנסיות של אנ"ש שי' בדבר חיזוק לימוד השיעורים בנגלה ובדא"ח הנהיגי במאד, וישתדל על להבא להוסיף אומץ בזה.

חזרת דא"ח ברבים יהי' בהענינים המובנים להשומעים, ויקרב הבעלי-בתים שיחיו בכל האפשרי וישים לבו על הבינונים בשנים והצעירים לקרבם.

ראוי ונכון הדבר אשר יעשה זמנים קבועים מיוחדים אשר ידבר (בדירתו) לפני אברכים וצעירים בעניני ארחות חיים בחיי עולם על פי תורה, וצריך להכין עצמו לדיבור כזה, בהכנה טובה, כדי לדבר עם אנשים כאלה יש להתחיל בדרך המיצוע, ולדרוש (בחכמה ובדיבורי רכות) מסירות נפש על שמירת שבת, טהרת המשפחה וכו' אבל ראשית הכל לקרבם שיחפצו לכנוס לשמוע.

הסף שבין מזכי הרבים, וחם שלום מחטיאי הרבים

שמעתי כי עניני המקוה עזובים, היינו שהיו זמנים שהי' דוחק בהסקה והקול נשמע

מדוע כותב רש"י "אני יודע" אם "שמן מוכיח עליהם"?

מדוע מסתפק רש"י בפירוש "יתדות" אם אח"כ מביא כמה ראיות מהכתובים לפירושו? / מדוע דוקא בענין המשכן יש סברא לומר שלא תחבו היתדות בארץ? / ביאור דברי רש"י בפירוש ענין ה"יתדות" וההוכחות שמביא לזה מהכתובים

א. ברש"י סוף פרשתנו מבאר ענין ה"יתדות", וז"ל: "כמין נגרי נחשת עשויין ליריעות האהל ולקלעי החצר, קשורים במיתרים סביב סביב בשיפוליהן, כדי שלא תהא הרוח מגביהתן. ואיני יודע אם תחובין בארץ, או קשורין ותלוין וכובדן מכביד שפולי היריעות שלא ינועו ברוח. ואומר אני ששמן מוכיח עליהם שהם תקועין בארץ, לכך נקראו יתדות; ומקרא זה מסייעני: 'אהל כל יצען כל יסע יתדתיו לנצח'".

והנה, כל הקורא דברי רש"י תמה – מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר? דהיינו: אם רש"י עצמו אומר "שמן מוכיח עליהם שהם תקועין בארץ" – איך הוא אומר קודם לכן "ואיני יודע אם תחובין בארץ"?

[והנה, לפי כמה גירסאות כל החלק השני שבדברי רש"י – מהתיבות "ואומר אני" עד גמירא – אינו מלשון רש"י עצמו, אלא הוספה שניתווספה על ידי תלמידו (יוסף בר שמעון). –

אבל גם לפי גירסאות אלו אין לומר שאכן רש"י לא ידע האם היתדות תחובים בארץ ורק בעיני תלמידו היה פשוט וברור שהיתדות תקועים בארץ, שהרי כיון שהתלמיד בא בהוספה זו להכריע ולברר בהספק ש"רש"י, היה צריך להסביר איך באמת היא ההוכחה,

ולא לכתוב בפשיטות שיש כזאת הוכחה, אם רש"י עצמו כתב קודם לכן ש"איני יודע"!]

ב. והנה, בנוסף להראיה מזה "ששמן מוכיח עליהם שהם תקועין בארץ, לכך נקראו יתדות" – ממשיך רש"י ומביא סיוע מהמקרא: "ומקרא זה מסייעני – 'אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח'".

ולכאורה יש להבין:

א. לאחר שרש"י כבר הביא ראיה משמם של ה"יתדות" – "ששמן מוכיח עליהם" – למה הוצרך להביא גם סיוע מהמקרא?

ב. אם יש ראיה מפורשת מן המקרא שיתד הוא דבר התקוע בארץ בחוזה – "בל יסע יתדותיו לנצח" – איך מלכתחילה הסתפק רש"י בזה ("ואיני יודע אם תחובין בארץ כו")?

ג. אם רש"י מחפש ראיה מן הכתובים על כך שיתד הוא דבר שתוקעים אותו [ולא רק מניחים אותו בתור דבר כבד] – הרי יש על כך כמה פסוקים מפורשים וברורים: "ותתקע את היתד"; "ותקעתי יתד במקום נאמן" (ס' שופטים ד, כא. ישעי' כב, כג)! ולמה הביא רש"י דוקא פסוק זה של "בל יסע יתדותיו לנצח" שלכאורה הראיה ממנו פחות מפורשת [כי בפסוק זה לא כתוב במפורש שיתד הוא תקוע בארץ, אלא רק שמזה ש"בל יסע יתדותיו" מובן שהם "תקועין"]?

ג. והביאור בזה:

יסוד הספק בענין היתדות אינו בעצם משמעותם הכִּלְלִית, שהרי ברור שיתד הוא דבר שמשמשים בו לַתְּחֹב וּלְתַקוּע בתוך דבר מה, ובענינו – בתוך האדמה; ולכן רש"י אינו מביא ראיה מהפסוקים האמורים, שהרי לדבר זה מודים הכל ואין בכך ספק מלכתחילה.

הספק הוא דוקא כאן – בענין המשכן:

כיון שהמשכן לא עמד בקביעות במקום אחד והיו צריכים לפרקו ולקחת אותו ממסע למסע, לכן יש סברא לומר שכדי לחסוך את הטירחת היתירה, לא תחבו את יתדותיו בתוך האדמה בכל פעם מחדש, דבר הדורש את עקירתם בכל פעם ופעם וכו' – ולכן הסתפקו בהנחת היתדות הכבדים מעל שיפולי היריעות, שגם דבר זה מספיק כדי שלא ינועו ברוח.

ואף שלצורך הכבדת היריעות "שלא ינועו ברוח" אין צורך לכאורה דוקא ביתדות אלא בכל דבר כבד – הנה אפשר לומר שכיון והיו בָּאֵזוּ הכי יתדות לצורך ענינים אחרים במשכן, לכן השתמשו בהם גם לצורך זה (ראה בארוכה במשנ"ת במדור זה בתס"ח, עיי"ש).

וזהו שאומר רש"י "ואיני יודע אם תחובין בארץ או קשורין ותלויין כו'" – שמצד

...ויש לקשר האמור גם בפרשת שבוע זה, פרשת תרומה לה', לבנין המקדש והמקדש דאיברי משכן, אשר ענינם – כדברי רז"ל – מקום תפלה ועד אשר בָּל התפללות מכוונות לקדש הקדשים: מקום הארון – הוא ענין לימוד התורה...

(אגרות קודש חכ"ג עמ' קח)

בית כנסת פתוח

...מה שכותב שאין מנין בבית הכנסת בערב, כדאי הי' להשתדל לתקן זה, כי אין זה רק השאלה דתפילה בציבור, אלא גם הקביעות והאיתנות של בית הכנסת אשר הבעלי-בתים והשכנים וכו' צריכים לדעת שפתוח הבית הכנסת לעתים תכופות ביותר, ובטח ידוע לו הדרישה בדורות שלפנים והשאיפה שבית הכנסת יהי' פתוח כל היום וכל הלילה בכדי שתדע כל הסביבה שכאשר ישנם כמה דקות פנויות יש להיכנס לד' אמות של תפלה, להביט בספר וכו'. וגודל הענין ברוחניות, ואפילו בהשפעה בחיי היום יומים ראינו ורואים במוחש.

(אגרות קודש ח"ב עמ' פב-ג)

עוסקים בקודש

במענה למכתבו . . בו כותב ראשי פרקים ממה שעבר עליו, ואשר עתה הוא משמש בקדש בבית הכנסת . . בטח שמע את פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שאמר בשם הצמח-צדק בפנייתו לשמש – "קרא לְשֹׁמֵשׁ ויזרח אור – קרא לְשֹׁמֵשׁ ויזרח אור". ופירש כ"ק מו"ח אדמו"ר, ששמש בית הכנסת עבודתו – עבודה הפנימית – צריכה להיות לסייע שיתפללו בלבביות, שילמדו כדבעי, שיאמרו תהלים לאחר התפילה, וירחיבו את שיעורי הלימוד וכו', שאז נעשה אור בבית הכנסת. ומדתו של הקב"ה מדה כנגד מדה, שכאשר מאירים את המקום שהקב"ה קורא לו בית תפילה, הקב"ה מאיר את הבתים של אלו המשתדלים בזה. וכמבואר בכמה ספרים...

(תרגום מאגרות קודש ח"י עמ' קיה)

שמעתי מעסקנותו הטובה למען בית הכנסת, בפרט בתור גזבר, ובוודאי מנצל השפעתו שיהי' בית-כנסת ראוי לשמו, וזה שער השמים, בו אחינו בני ישראל שופכים ליבם כמים, לאביהם שבשמים, ובכל יום אומרים פעמיים, שמע ואהבת בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך. וגם שיהי' לא רק בית תפילה בקידה, אל גם בית מדרש לתורה בשקידה, בשיעורים קבועים ונכונים, כמנהג מימים קדמונים.

וזכות הרבים יעמוד לו, לשוב מהרה לאיתנו, ולעמוד על כנו, ולהמשיך עבודתו, לעשות רצון קונו, מתוך בריאות נכונה, כהנה וכהנה.

(אגרות קודש חכ"ד עמ' כט)

כַּלֵּלוֹת הַעֲנִיִן אֵינוֹ בְּרוּר, הָאֵם בִּאֲמַת הִיו תּוֹקְעִים הִיתְדוֹת בְּכָל חֲנִיָּה, או שְׂכָדִי לַחֲסוֹךְ הַטִּירְחָה לֹא הִיו תּוֹקְעִים אֶת הִיתְדוֹת בְּתוֹךְ הָאָרֶץ.

ד. לאחר שרש"י אומר שמצד הענין אינו ברור, ממשיך רש"י "ואומר אני" – שיש ראיות "צדדיות" על כך שהם כן היו תקועים בארץ, אף שאינן מוכרחות:

א. "ששמן מוכיח עליהם שהם תקועין בארץ לכך נקראו יתדות": כיון שהפסוק קורא אותם כאן בשם "יתדות", הרי מזה גופא משמע שאין זה רק שהשתמשו בַּפּוּעֵץ בִּיתְדוֹת שהיו בלאו הכי, ובעצם היו יכולים להשתמש גם בדבר כבד אחר – אלא שאכן השתמשו בהם בענין של תקיעה בארץ, בהתאם לַשֵּׁמֶם הַמְּיוֹחָד.

ב. אמנם כיון שראיה זו אינה כה חזקה, ובפרט שבענין המשכן יש הרי סברא הפכית, שְׂכָדִי לַחֲסוֹךְ הַטִּירְחָה לֹא הִיו תּוֹקְעִים בָּאָרֶץ, כִּנ"ל – לכן ממשיך רש"י ומביא ראיה נוספת;

וכיון שהספק הוא דוקא ביחס למשכן, ויסודו: מחמת שהיה ארעי ומיטלטל ממקום למקום, מביא רש"י סיוע דוקא מהפסוק "אֵהָל בַּל יִצְעַן בַּל יִסַּע יִתְדוֹתָיו לִנְצַח":

בפסוק מדובר על "אֵהָל", היינו בפשטות: בית ארעי, ובכל זאת מדבר הכתוב על כך ש"בַּל יִסַּע יִתְדוֹתָיו לִנְצַח", היתדות תקועים בארץ בחוזקה. ומכאן אפשר להביא סיוע שגם באהל ארעי תוקעים את היתדות בתוך הארץ – ואם כן, כך היה גם במשכן, למרות שהיה בבחינת "אהל" ארעי. (ובזה יתבאר למה מעתיק רש"י גם התיבות "אֵהָל בַּל יִצְעַן" – אף שעיקר ראייתו לכאורה היא מהתיבות "בַּל יִסַּע יִתְדוֹתָיו לִנְצַח").

אך רש"י מדייק בלשונו "ומקרא זה מסייעני", היינו: סיוע בלבד ולא ראיה מוחלטת [שלכן גם רש"י מתחיל בדבריו: "אֵינִי יוֹדֵעַ" כו'], משום שבאמת יש עדיין מקום לחלק: אוהל בכלל – הרי ביכולת בעל האוהל להיות במקום אחד כל משך ימי חייו, ולכן יש סברא בתחיבת היתדות בתוך האדמה; אולם במשכן – הרי ידעו מראש כי הולכים לנסוע ממקום למקום עד בואם לארץ ישראל, ולא עתידים להישאר באותו המקום לנצח.

לכן אין זו ראיה חתוכה ומוחלטת, אלא רק סיוע בלבד.

תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

בית הכנסת – קדושתו ומטרתו

וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ (תרומה כה, ח) | וַעֲשׂוּ מִקְדָּשׁ סֵתֶם, דָּכַל בִּי כְּנִישְׁתָּא דַּעֲלָמָא מִקְדָּשׁ אַקְרָאִי (זהר ח"ג קכו, א)

מקום תפילה ומקום לימוד

...[יהי רצון ש]בית הכנסת החדש ישמש הן בתור בית-הכנסת והן בתור בית-מדרש – שם קדושה והתרוממות רוח באים לביטויים המלא, הן בתפילה בחמימות וחיות חסידית, הן בלימוד תורה, נגלה וחסידות, ולכל לראש ההלכות והדינים הנוגעים לחיי היום יום, בהתאם לעיקרון היסודי של חכמינו ז"ל, שהעיקר הוא קיום המצוות בפועל.

...בכל הדורות, ובמיוחד בתקופתנו, בית כנסת על טהרת הקודש, הינו יסוד היסודות לקיום התורה והמצוות, עבור הכלל ועבור הפרט.

(תרגום מאגרות קודש חכ"ג עמ' לב-ג)

בנועם נודעתי . . מהקביעות עתים בלימוד תורתנו הקדושה ברבים בבית הכנסת . . וגודל הענין דלימוד שיעורי תורה בבית הכנסת בוודאי אין דורש אריכות, שהרי מבואר הוא בכמה מקומות . . ולא באתי אלא לזירוץ ולהעדפה על פי מאמר חז"ל אין מזרזין אלא למזורזין, זירוץ בהשתדלות להרכבות מספר המשתתפים בשיעורי לימוד בתורה, בנגלה דתורה ובפנימיות התורה שבדורנו נתגלתה בתורת החסידות, וכן להשתדל לכלול כל מתפללי בית הכנסת בזה...

(אגרות קודש חכ"ג עמ' קכא)

ועשו לי מקדש – בזמן הזה

ועשו לי מקדש

(כה, ח)

שנינו בספרי (בהעלותך יא, טז) "בכל מקום שנאמר לי קיים לעולם ולעולמי עולמים... במקדש הוא אומר ועשו לי מקדש". ועד"ז איתא במדרש "בכל מקום שנאמר לי אינו זו לעולם לא בעוה"ז ולא לעוה"ב... במקדש ועשו לי מקדש" (ויק"ר פ"ב, ב). ומבאר כ"ק אדמו"ר הצ"צ (אוה"ת פרשתנו ס"ע א'תמב, ובכ"מ) דענין "אינו זו בעוה"ז" הוא "משום דכתיב ואהי להם למקדש מעט... ואדו"ל... אלו בתי כנסיות, א"כ הרי שאין זו גם בעוה"ז".

ולכאורה צריך ביאור, הרי בביאור מאמר רז"ל הנ"ל נאמרו כמה פירושים, ומהם: א. "במקדש והמזבח יראה שאע"פ שבבנין שלמה נסתלקו מ"מ הם קיימים לעולם במקום שנגזרו ולא יהי בהם הפסד" (יפ"ת השלם לויק"ר שם). ב. אע"פ שהמקדש נחרב, קדושת המקום לא בטלה (ראה ספרי דבי רב, תולדות אדם ועוד לספרי שם). וצ"ע, אמאי לא נחא לי להצ"צ פירושים הנ"ל, שלכאורה עדיפי, שהרי לפיהם קאי על המקדש עצמו שהוא קיים לעולם, ולא רק על הבתי כנסיות שהם מעין ובדוגמת המקדש, ולא המקדש ממש.

ויש לומר ע"פ מ"ש הרמב"ם בספר המצות (מ"ע קעו) בפירוש דברי הספרי הנ"ל "ואמרו כל מקום שנאמר לי ה"ה קיים לעולם, כלומר שהוא דבר מתמיד ואינה מצוה לפי שעה אבל הוא ראוי ומחוייב לדורי דורות". והיינו, שהפירוש ד"קיים לעולם" אינו רק שהחפצא קיים לעולם, אלא שחייב הגברא קיים לעולם, דכל מקום שנאמר לי ה"ז ציווי תמידי לדורות.

ויש לומר דמטעם זה לא נחא לי להצ"צ לפרש ד"אינו זו לעולם" היינו מפני נצחיות המקדש או השראת השכינה במקום המקדש – כי זה מורה רק על הקיום הנצחי של החפצא דהמקדש, ולא על הקיום הנצחי של חובת הגברא ד"ועשו לי מקדש". ולכן מפרש "אינו זו לעולם" על ענין ד"מקדש מעט... אלו בתי כנסיות", שלפי זה יש חיוב תמידי

של "ועשו לי מקדש" וקיים לעולם גם בגשמיות, כי תמיד יש חיוב לעשות ולקבוע מקום לה' גם כשאין ביהמ"ק קיים, ובכל מקום שנמצאים בני"י (גם בחו"ל), והם בתי כנסיות.

(ע"פ לקוטי שיחות חל"ו עמ' 123 ואילך)

בית המקדש השלישי – ייבנה ע"י מי?

בכ"מ בדברי רז"ל משמע שהמקדש דלעתיד ייבנה על ידי בני ישראל (ראה ירושלמי מגילה פ"א הי"א. ויק"ר פ"ט, ו. ועוד), וכן פסק הרמב"ם דמשיח בונה המקדש (הל' מלכים רפ"א וסופו). אך לאידך, כתב רש"י (סוכה מא, סע"א) ש"מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבא משמים", וכן איתא בווער, שבית המקדש השלישי ייבנה ע"י הקב"ה – "בניינא דקוב"ה" (ראה זוהר ח"א כח, א. ח"ב נט, סע"א. קח, סע"א. ח"ג רכא, א).

ויש לתווכך הדברים בכמה אופנים:

א. בסוגיית הגמ' בסנהדרין (צח, סע"א) מיושבים כמה כתובים בנוגע ללעתיד לבוא, שתלוי אם יהיו ישראל במצב של "זכו" או "לא זכו". ועד"ז יש לומר בנדרון דידן, שאם יהיו במצב של "לא זכו" ייבנה בית המקדש על ידי בני אדם. ואם יהי מצב של "זכו" – ייבנה על ידי הקב"ה.

ב. חלק הבנין שמבואר ומוכן מהנאמר במס' מדות או מ"הדברים המפורשים ביחזקאל" (לשון הרמב"ם הל' ביהמ"ח פ"א ה"ד) ייבנה על ידי בני אדם, והחלק ש"אינו מפורש ומבואר" (שם) יתגלה מן השמים.

ג. אמרו חז"ל עה"פ "טבעו בארץ שערי" (איכה ב, ט) ש"שערי ביהמ"ק במקומן נגנזו" (איכ"ר פ"ב, יג, ועוד). ועפ"ז יש לומר, שבית המקדש עצמו ירד מן השמים, אבל הדלתות והשערים ש"טבעו בארץ" יעלו ויתגלו במקומם, ואז יעמידו בני ישראל את הדלתות במקומם. ולכן ייחשב כאילו בנוהו ישראל, כי המעמיד דלתות בבניין נחשב כאילו בנאו כולו (ראה בבא בתרא נג, ב).

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ג עמ' 84. ח"א עמ' 98. ח"ה עמ' 418)

לקראת שבת

יז

שזהו היפך הכבוד. ובפרט שרש"י מביא בטעם שעודף יריעות העזים (בצד צפון ודרום) "יהי סרוח על צדי המשכן מזה ומזה לכסותו" – "למדה תורה דרך ארץ שיהא אדם חס על היפה", דאף שזה קאי (בפשטות) על היריעות התחתונות, דלפי שהיו יפות חס עליהן לכסותן (ביריעות עזים), מ"מ, מובן, שאותה הנהגה של

"דרך ארץ" מחייבת ג"כ להזהר ביריעות עזים (שגם הן יקרות) ולא לבזותן שיהיו נגררות בארץ! ולכן מפרש רש"י הכתוב רק לפי פירוש הברייתא, ש"חצי היריעה העודפת" כיסה "שתי אמות שהיו מגולות בקרשים", שעפ"ז לא הי' נגרר בארץ כלל (וראה עוד בלקו"ש חל"ו, תרומה ב, טעם ע"פ הסוד לשיטת הש"ס דפליג ע"ז וס"ל דהיריעות אכן היו נגררות על הארץ).

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

מקום ולמעלה מן המקום - בבת אחת?

הקב"ה נושא הפכים ו"נמנע הנמנעות" / תפילות על דברים גשמיים - דרך קדש הקדשים / "ואף כי הבית הזה?!" / משה עושה את התלוי בו, ואזי "היא נעשית מאלי"

בריש פרשתנו מצווה הקב"ה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", שיעשו לו בני ישראל מקום שתשרה בו שכינה. והנה, הדעת נותנת שראוי הוא שישרה הקב"ה בלימוד התורה של יהודי, בתפילה בכוונה וכיוצא בהם משאר עבודות רוחניות.

ואם כן, מה יפלא שמשכן זה נעשה מ"זהב וכסף ונחושת" (פרשתנו כה, ג) וכהאי גוונא מדברים גשמיים. והדבר תמוה ביותר: כיצד ניתן לעשות לקב"ה מקדש מדברים גשמיים נחותים?

ויש לבאר מהות ענין המשכן ומקדש והמשכת השכינה אשר בו, ואזי יתברר שדוקא בדברים הגשמיים יכול הקב"ה לשרות במדרגה הנעלית ביותר, מה שאינו יכול להיות בכל העולמות העליונים.

הקב"ה נושא הפכים ו"נמנע הנמנעות"

גילוי השכינה שהי' במשכן ומקדש הי' בדרגה נעלית ביותר, וביטוי הדבר בגלוי הי' בבית קדשי הקדשים:

לומר שהפרוכת היא "תחת הקרסים" גם אם היא משוכה מהם אמה אחת, כי לפי ערך אורך של שלשים אמה דהמשכן הרי גם כשנמצא תחת הקרסים בריחוק אמה, "תחתיהם" ייקרא. ועיי"ע מש"כ על רש"י בס' ביאור מהרא"י לבעהמ"ס תרומת (הדשן).

וביאור הענין, דהנה בנוגע לאופן הנחת היריעות ע"ג רוחב המשכן, כתב רש"י כאן וז"ל: "היריעות ארכן כ"ח . . . רוחב המשכן מן הצפון לדרום עשר אמות . . . נותן היריעות ארכן לרחבו של משכן, עשר אמות אמצעיות לגג חלל רוחב המשכן ואמה מכאן ואמה מכאן לעובי ראשי הקרשים שעוביים אמה נשתיירו י"ו אמה ח' לצפון וח' לדרום מכסות קומת הקרשים שגבהן עשר נמצאו שתי אמות התחתונות מגולות". ועפ"ז מובן הטעם שרש"י הביא (בהמשך לזה) דעת הברייתא דמ"ט מדות, שגם רוחב היריעות הי' מונח על המשכן באופן שכיסו ח' אמות של הקרשים לצד מערב "ושתי אמות התחתונות מגולות" - שלפ"ז נמצא, שהקצה התחתון של היריעות הי' שווה מכל ג' הצדדים; משא"כ לדעת הש"ס, הרי בצד צפון ודרום כיסו היריעות ח' אמות, ואילו בצד מערב כיסו ט' אמות.

וע"פ כל המבואר, שרש"י נקט פירוש

הברייתא כפירוש ראשון ועיקרי, יש לבאר ג"כ הטעם שבפירושו עה"פ "וסרח העודף גו' חצי היריעה העודפת תסרח על אחורי המשכן" (גבי יריעות העזים) נקט רש"י רק כפי פירוש הברייתא - כי מכתובים אלה יש עוד רא' חזקה לפירוש הברייתא. דהנה, לדעת הש"ס, שהיריעות התחתונות כיסו ט' אמות של קרשים בצד מערב, נמצא, ש"חצי היריעה העודפת" (שהוא שתי אמות) שצ"ל "על אחורי המשכן" (לכסות מה שנשאר מגולה מן יריעות התחתונות), היתה אמה אחת ממנו מכסה את האמה היו"ד של הקרשים, והאמה השנית - מונחת על הארץ! [וכמפורש בסוגיין שם, שיריעה זו היתה "נגררת בארץ" (לשון רש"י על הש"ס שם), וכפי שמביא הש"ס שם "תנא דבי ר' ישמעאל למה משכן דומה לאשה שמהלכת בשוק ושיפולי" (שולי בגדי. רש"י) מהלכין אחרי"ן]. אבל ע"פ פשט, קשה לומר שיריעות המשכן היו נגררות בארץ,

ואע"פ שיריעות העזים לא כיסו את הקרשים מכל הצדדים באופן שווה, דאילו בצד צפון ודרום, הרי כלשון רש"י (כו, ח) עודף יריעות העזים על יריעות התחתונות הי' "אמה מכאן ואמה מכאן", ואזי כיסו רק אמה אחת "מהשתי אמות שנשארו מגולות", והאמה התחתונה של קרש שאין

מתואר בגמרא (יומא כא, א) נס עצום שהי' בנוגע לארון הברית: קדש הקדשים הי' עשרים על עשרים אמה, הארון הי' "אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו", ומכל מקום כאשר היו מודדים את הריווח בין שני צדי הארון לכתלי קדש הקדשים היו מוצאים "עשר אמות אויר לכל רוח", והארון לא תפס מקום כלל!

בכדי שיתקיים נס זה, צריך גילוי של דרגה נעלית ביותר מהשי"ת. דהנה, כמה דרגות יש בהתגלות הקב"ה בעולם:

יש והשי"ת מצמצם ומלביש גילוי אורו ית' בבריאת והתהוות העולם, ואור אלוקי זה מלוכש ומדוד על פי גדר הטבע, שמחי' ומהווה כל דבר באופן שהוא מוגבל בזמן ומקום, הכל על פי מה שטבע השי"ת בעולם בששת ימי בראשית.

ויש דרגה בה הקב"ה לא צמצם עצמו, והוא נעלה ומרומם מכל ענין התהוות העולם והנהגתו, ואינו שייך להיות מוגבל בזמן ומקום גשמיים.

ובנוגע לארון מוצאים אנו דבר והיפוכו: מחד, הי' הארון מדוד ומוגבל בדיוק גמור לפי המידות שקבעה לו תורה. ויחד עם היותו מוגבל בגדרי הטבע שקבע השי"ת, הרי הי' גם כן למעלה ממקום, שלא תפס מקום בבית קדשי הקדשים!

והנה, לא שייך לומר שלא הי' הארון מוגבל באמת, שדבר זה לא יתכן כלל, ואדרבא, אם לא הי' הארון מדויק במידותיו שקבעה תורה, לא הי' הארון קדוש, ולא הי' מתקיים בו נס זה. דוקא משום היות הארון מדויק על פי כל ציווי והלכותיו, הנה בתוך ארון מדוד ומוגבל זה, האיר אור אלוקי שלמעלה מהתלבשות בטבע, וגרם שלא יתפוס הארון מקום (ראה לקוטי שיחות חט"ו עמ' 186).

נס זה, הוא חיבור שני דברים הפכיים שאינם יכולים להתחבר בשום אופן, מקום ולמעלה ממקום כאחד, טבע ולמעלה מן הטבע בבת אחת. ואכן היו מן חוקרי ישראל שאמרו שחיבור מעין זה הוא נמנע מהשי"ת, כי ביכלתו ית' לפעול דברים שהם נגד הטבע, אך חיבור הפכים, דוגמת "רוכב ובלתי רוכב" כאחד, דבר זה לא יתכן, והוא "נמנע" גם אצל השי"ת. אמנם הרשב"א כתב שהקב"ה הוא "נמנע הנמנעות", ואין שום דבר אשר נמנע ממנו, ויכול לחבר הפכים ממש מה שאין המח האנושי מסוגל לקלוט ולהכיל כלל (ראה שו"ת הרשב"א סי' תיח. עקידה ש"פ. ספר החקירה להצמח צדק ע' 68. ספר המאמרים תרע"ז עמ' כח ואילך).

ומקור נס זה, המגלה אשר השי"ת הוא נושא הפכים ו"נמנע הנמנעות", אינו מהארת אורו של השי"ת בתוך הטבע, וגם לא מההארה שלמעלה מן הטבע, כי אם ממהותו ועצמותו ית', אשר אין לו שום הגבלה והגדרה, וביכלתו להאיר גם בתוך הגשמיות המדודה והמוגבלת, לחבר גשמיות ורוחניות, טבע ולמעלה מן הטבע, ולהתגלות לעיני כל ישראל, כי לגביו ית', הנה הגשמיות והרוחניות, הטבע ולמעלה מן הטבע, המקום ולמעלה מן המקום והגילוי וההסתר – כולם שווים ממש.

מערב היו מכוסות, היתה הפרוכת בדיוק תחת מקום הקרסים, צא וחשוב.

והנה, מפרשי המקרא והש"ס כבר עסקו ליישב הכתוב ד"ונתת את הפרוכת תחת הקרסים" גם לדעת הברייתא – אבל רש"י ברור מללו דהכתוב מסייע לדעת הש"ס נגד הברייתא ובפשטות המקראות יש להכריע כהש"ס, ומעתה צ"ע טובא דלהלן גבי יריעות עזים, שרחבות היו מן היריעות התחתונות ביריעה אחת שהיא ד' אמות, כתיב "וסרח העודף ביריעות האהל חצי היריעה העודפת תסרח על אחורי המשכן", ופירש רש"י "וסרח העודף . . יריעות האהל הן העליונות של עזים . . והן היו עודפות על התחתונות חצי היריעה למערב שהחצי של יריעה אחת עשרה היתירה הי' נכפל אל מול פני האהל [היינו לצד הפתח שבצד מזרח], נשאר שתי אמות רוחב חצי עודף על רוחב התחתונות. תסרח על אחורי המשכן, לכסות שתי אמות שהיו מגולות בקרשים".

הרי שסתם כדעת הברייתא ששתי אמות היו מגולות, דאילו לדעת הש"ס ש"ט אמות [דיריעות תחתונות] תלויות אחורי המשכן", רק אמה אחת דהקרשים היתה מגולה. וק"ל (ועיי"ע בפרש"י בתחילת הענין שם, עה"פ "וכפלת את היריעה הששית אל מול פני האהל", סתם כדעת הברייתא דמ"ט מדות, עיין שם היטב).

והנראה בזה, בהקדים העיון בטעם שהצריך רש"י עצמו מעיקרו של דבר להביא ב' השיטות בפירושו למקרא, דלמה לי' להביא דעת הברייתא כל עיקר אחר שהכתוב מסייע לשיטת הש"ס, וכבר

הוכח בדוכתינן טובא דבפירושו למקרא לא נחית כלל להזכיר דיעות חז"ל אם אין בזה לפרש פשוטו של מקרא [וכדמצינו בענינו גופא, דבש"ס שבת שם הובאה פלוגתא בעובי הקרשים, אם עוביין למעלה שוה לעוביין למטה או לאו, ונפק"מ טובא לענין אופן הנחת היריעות על גבי המשכן כמבואר בפרטיות בסוגיין שם], ורש"י נקט כאן בכל המקראות בפשיטות כמ"ד דשוה עוביין למטה ולמעלה ולא טרח לרמוז דאיכא מ"ד אחר. ופשוט].

ועל כן נ"ל דבאמת אדרבה, רש"י ס"ל דדעת הברייתא דמ"ט מדות הוא הפירוש העיקרי בפשוטו של מקרא, ואדרבה, הסברא הפשוטה מחייבת רק פירוש זה (מצד כמה טעמים, כדלקמן) ועל כן הביא רש"י דעת הברייתא, ואף הקדימה לדעת הש"ס [ובהתאם לכללי רש"י שנתבארו כמה פעמים, שמקדים ומביא הפירוש הפשוט יותר במקרא], פירוש, דבאמת מצד פשט המקראות לא הי' לו כלל להביא דעת הש"ס אלא רק דעת הברייתא! והטעם המכריחו להביא גם את פירוש הש"ס הוא רק מצד הסיוע מהכתוב "ונתת את הפרוכת תחת הקרסים" (ודו"ק היטב שטרח רש"י לציין דמצא "סיוע" לפירוש הש"ס, שלא כדרכו בכ"מ לפרש המקרא בלי ראיות והוכחות לפירושו (ואף אינו מזכיר הקושי המתיישב עפ"ז ומוכיח שיש לפרש כן), כי באמת אין כאן הוכחה לומר כן, ואדרבה, דהכתוב מוכיח להיפך כמשי"ת; אלא דמ"מ יש "סיוע" גם לפרש כהש"ס, ויש מקום להזכירו כפירוש שני. ועדיין אין "סיוע" זה פירכא גמורה לדעת הברייתא כי עדיין י"ל דתנא דהברייתא ס"ל שמתאים

תפילות על דברים גשמיים – דרך קדש הקדשים

על פי המבואר למעלה, נמצא חידוש עצום בגילוי השכינה שהי' בבית המקדש, ובשתיים:

(א) דרגת הגילוי שהיתה במקדש היא גילוי עצמותו ומהותו של הקב"ה, מה שאין גילוי זה בכל העולמות העליונים הרוחניים.

(ב) ודוקא משום שהגילוי הוא מעצמותו ומהותו של הקב"ה שאינו מוגבל כלל, יכול גילוי זה לחדור גם בתוך חוקי הטבע וענינים הגשמיים הנחותים ולקדשם.

בכך יובן מה שצריך אדם לכוון תפילתו לבית קדשי הקדשים, "והתפללו אליך דרך ארצם" (מלכים א' ח, מז), כי מקום עליית התפילות הוא דרך קדש הקדשים, כפי שנאמר "וזה שער השמים" (ויצא כח, יז). ולכאורה מדוע צריכה התפילה לעלות דרך שם דייקא? אלא שטעם הדבר הוא משום שרוב תפילות בני אדם הן על צרכים גשמיים נחותים, שאין להם כל תפיסת מקום אצל הקב"ה, ורק בקדש הקדשים, שם מאיר עצמותו ומהותו של הקב"ה, שהוא נעלה מכל הגבלה, יכולות להתקבל גם התפילות על הדברים הנחותים ביותר והקב"ה ממלא צרכיהם הגשמיים של ישראל.

"ואף כי הבית הזה?!"

ומעתה תגדל שבעתיים התמיהה: אם הי' בבית המקדש גילוי עצמותו ומהותו של הקב"ה, שאינו מתגלה בשום עולם וענין אלא בבית המקדש, הכיצד נעשה המקדש מדברים גשמיים, ולכאורה בכדי להמשיך דרגה נעלית כזו יש צורך בעבודה רוחנית נעלית ביותר?

והיא היא תמיהת שלמה המלך (מלכים א' ח, כז): "הן השמים ושמי השמים לא יכלכלוך ואף כי הבית הזה?!" הלא אפילו בעולמות הרוחניים הגבוהים ביותר, "שמים" ו"שמי השמים", אין שורה עצמותו ומהותו של הקב"ה, ודוקא ב"בית הזה", בבית המקדש העשוי זהב כסף ונחושת וכיוצא בהם מדברים גשמיים, שורה עצמות אין סוף ב"ה!

משה עושה את התלוי בו, ואזי "היא נעשית מאלי"

והמענה לתמיהה זו, רמוז הוא בסיפור עשיית מנורת המקדש:

כאשר מצוה השי"ת את משה על עשיית המנורה, נאמר בכתוב "מקשה תיעשה המנורה", ומשמע שתיעשה המנורה מאלי. ואמרו חז"ל, ש"הי' משה מתקשה בה", ולא ידע היאך לעשות המנורה, ואמר לו הקב"ה "השלך את הכיכר לאור, והיא נעשית מאלי" (תרומה כה, לא ובפרש"י).

חידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

בפלוגתת הש"ס וברייתא דמ"ט מדות באופן הנחת היריעות על המשכן

יקשה ברש"י דלכאורה סתר עצמו, שבתחילה נטה לפרש כדעת הש"ס ואח"כ סתם כדעת הברייתא דמ"ט מידות / יתרץ דאדרבה רש"י נקט הברייתא כעיקר גם בתחילה, ויבאר סברת הברייתא ולמה יש לה יותר סמך מן המקרא

באופן הנחת היריעות על המשכן מצינו פלוגתא בין דברי הש"ס בשבת לברייתא במקום אחר, כמו שהביא רש"י בפרשתנו (כו, ה) וז"ל: "רחבן של יריעות ארבעים אמה כשהן מחוברות. . . שלשים מהן לגג חלל המשכן לארכו, ואמה כנגד עובי ראשי הקרשים שבמערב, ואמה לכסות עובי העמודים שבמזרח. . . נשתירו ח' אמות התלויין על אחורי המשכן שבמערב ושתי אמות התחתונות מגולות, זו מצאתי בברייתא דמ"ט מדות. אבל במסכת שבת (צח, ב) אין היריעות מכסות את עמודי המזרח וט' אמות תלויות אחורי המשכן. והכתוב בפרשה זו (כו, לג) מסייענו [לדברי הש"ס בשבת], ונתת

את הפרוכת תחת הקרסים, ואם כדברי הברייתא הזאת נמצאת פרוכת משוכה מן הקרסים ולמערב אמה". פירוש, דהפרוכת היתה בסוף עשר אמות של קדש הקדשים (שהוא לצד מערב של המשכן), ולדברי הברייתא, שרק ח' אמות (מתוך כ' אמות של רוחב חוברת אחת דהיריעות) כיסו על הקרשים שבצד מערב, ועוד אמה – לכסות עובי ראשי הקרשים שבמערב, צא וחשוב שקצה חוברת היריעות (ששם הם הקרסים) הוא בסוף האמה הי"א מצד מערב של גג המשכן, וא"כ הפרוכת שבין הקודש לקה"ק (שהיתה בסוף האמה הי"ד) אינה תחת הקרסים; משא"כ לדעת הש"ס בשבת שט' אמות של קרשי צד

ויש להבין, אמאי נתקשה משה דוקא בעשיית המנורה, ולא בשאר כלים שהיתה עשייתם קשה? אך על פי המבואר לעיל מובן שבשאלת משה ובמענה הקב"ה טמון יסוד ענין עשיית משכן ומקדש מדברים גשמיים.

תפקידה של המנורה הוא להאיר את חושך עולם הזה הגשמי, ולהיות "עדות לבאי עולם" שהשכינה שורה בישראל" (שבת כב, ב). וזאת תמה משה רבנו, כיצד מנורה העשויה זהב גשמי יכולה להאיר את אור הקדושה בעולם?

על כך ענהו הקב"ה, שאכן אין בכחו של אדם לחבר את ההפכים ולהשכיך את הקדושה בדברים גשמיים, שדבר זה הוא ביכולת השי"ת בלבד, שהוא נמנע הנמנעות, ואצלו גשמיות ורוחניות שווים המה. אך זאת נתן הקב"ה כח ליהודי, שאם יבנה את המשכן ומקדש מדברים גשמיים, אזי יחבר השי"ת את הגשמיות והרוחניות, וישכון שם בעצמותו ומהותו.

וזהו מה שהשיב הקב"ה למשה: "השלך את הכיכר לאור", עליך רק לקחת את הזהב ולהשליכו לאש, ואזי "היא נעשית מאלי", שהקב"ה משכיך את מהותו ועצמותו בגשמיות במשכן ומקדש. ואף שאפילו "השמים ושמי השמים לא יכלכלוך", מכל מקום דוקא ב"בית הזה" הסכים הקב"ה לשכון על ידי שיהודי עושה כל התלוי בו, ככל אשר נצטווה.

ודבר זה הוא הוראה לכל הזמנים ולכל המצבים:

כאשר יהודי עושה מכל הדברים שרוכש - בית המקדש להקב"ה, אומר לו הקב"ה, שיעשה מהזהב שלו, מהמובחר שבגשמיות - מנורה. הקב"ה אומר לו: אינני מסתפק בהלימוד שלך, בהתפלה שלך, וכל המצוות; הנני דורש ממך שגם מהדברים הגשמיים שלך תעשה לי בית המקדש.

לבדך לא תוכל לעשות זאת - אומר הקב"ה - זאת אעשה אני. אלא, מה שהנני דורש ממך, הוא, שתשליך את הזהב לתוך האש שבלבך, שהרי בפנימיותו של כל אחד מישראל בוערת לבת אש ("א פלאם פייער") להקב"ה, וכאשר תשליך את הזהב לתוך האש, אזי אעשה אנכי מזה בית המקדש, ויתירה מזה, שדבר זה יפעל אור בעולם, ויהי "עדות" שהשכינה שורה בכך.

פנינים

דרוש ואגדה

מקדש בתוך הבית!

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

בכל מקום שנאמר לי קיים לעולם ולעולמי עולמים... במקדש הוא אומר ועשו לי מקדש (כה, ה. ספרי בהעלותך יא, טז)

עה"פ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" אמרו "בתוכי לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחת מישראל" (אלשיך עה"פ קרב לסופר. ועוד), דעל כל אחד לעשות משכן לו ית'. ועפ"ז יש לבאר מה ש"ועשו לי מקדש" - "קיים לעולם", כי קיומו אפשרי תמיד ע"י כ"א אחד בכל מקום ובכל זמן, ע"י שבביתו הפרטי קובע מקום לתורה ולתפלה, שבקביעת חדר או מקום מיוחד בבית לעבודת ה', יש "קיום" הענין ד"ועשו לי מקדש".

ומובן, דכשם שהוא בבית הכנסת, שאופן קביעותו הוא ע"י מעשה בניין - כן הוא בבית פרטי, שהכנתו וקביעת מקום לעבודת ה' אינה רק ההחלטה לקבוע מקום לתפלתו ולתורתו, אלא בעיקר ע"י מעשה של בניין וכיו"ב, כגון ע"י בניין ועשיית ארון ספרים לתורה, ושלחן שעליו לומדים ומתפללים, וכיו"ב.

והנה, מצינו במקדש שהיו בו כל שלשת העמודים שעליהם העולם עומד, תורה עבודה וגמילות חסדים (אבות פ"א מ"ב): תורה - הארון והלוחות, וגם הר הבית נקרא "הר המורי" ע"ש "שיצא ממנו הוראה לישראל" (תענית טז, א. ועוד) - מסנהדרין שהיו יושבים בלשכת הגזית. עבודה - עבודת הקרבנות שהיו במקדש, וגם הבית הוא "בית בית תפלה יקרא גו". גמ"ח - בבית המקדש הי' לשכת חשאים, שהיו "נותנים לתוכה בחשאי וענים כו' מתפרנסים מתוכה בחשאי" (שקלים פ"ה מ"ו).

ועד"ז הוא בה"ועשו לי מקדש" ש"בתוך כל אחד ואחד", דצ"ל בכל ג' הקוים, קביעת מקום לתורה ולתפלה, וכן לגמ"ח ע"י קופת צדקה והכנסת אורחים.

ויש להוסיף, דכשם שבבניין בית המקדש - "הכל חייבין לבנות ולסעד כו' אנשים ונשים"

(רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב), עד שגם הטפלין הביאו לנדבת המשכן (אדר"נ פי"א, א. א) - עד"ז הוא ב"ועשו לי מקדש" בביתו של כל אחד, שהוא דבר שאנשים נשים וטף יכולים לקיים, ע"י שקובעים מקום לתורה עבודה וגמ"ח.

(ע"פ לקוטי שיחות חלו" עמ' 128 ואילך)

להוכיח - "לשמי"

ויקחו לי תרומה

ל - לשמי
(כה, ב. רש"י)

בהעמק שאלה (על השאלות ריש פרשתנו) פירש ענין זה שמאחר שהדין הוא שתורמת המזבח לוקחים מהנדבנים גם בעל כרחם, הרי מעתה יתפרש "ויקחו לי - לשמי" על הגזברים, שעליהם לקחת את התרומה מהנדבנים "לשמי" (וכן פירשו האברבנאל והספורנו "ויקחו לי" דקאי על הגזברים).

ומזה יש ללמוד הוראה חשובה בעבודת האדם לקונו:

כאשר יהודי הולך להשפיע על זולתו לקרבו לתורה, ולקיים את מצות "הוכח תוכיח את עמיתך", עלול לחשוב לעצמו, הרי שאף שחשוב שיעבוד את קונו "לשמה" - לשם ה' ובלי פניות, אמנם זהו רק כאשר מדובר אודות עבודת האדם עם עצמו, אך בהשפעה על הזולת, חשוב רק המעשה בפועל - שהשני יניח תפילין או שיימנע מעשיית עבירות וכיו"ב, ולא נוגע מה הן כוונות המוכיח, שהרי "קבל את האמת ממי שאמרה" (פיה"מ הקדמה לאבות. הקדמה לימחיר יין), ועל השני לקבל את תוכחתו גם אם אין כוונותיו טובות.

על כך באה ההוראה מתרומת המשכן, שלקחת הגזברים את התרומה, למרות שנותן התרומה עושה את זה "בעל כרחו" ושא לא לשמה, מ"מ על המשפיע - הגזבר - לעבוד בענין זה "לשמה" ובלי פניות אישיות. וכאשר אצל המשפיע אין כוונותו "לשמי" אלא מעורבות בה פניות אישיות, הרי זה לא רק חסרון בעבודתו האישית של המשפיע, אלא גם השפעתו על הזולת יכולה להיפגע.

(ע"פ לקוטי שיחות חלו" עמ' 291)